

FOKOMETR

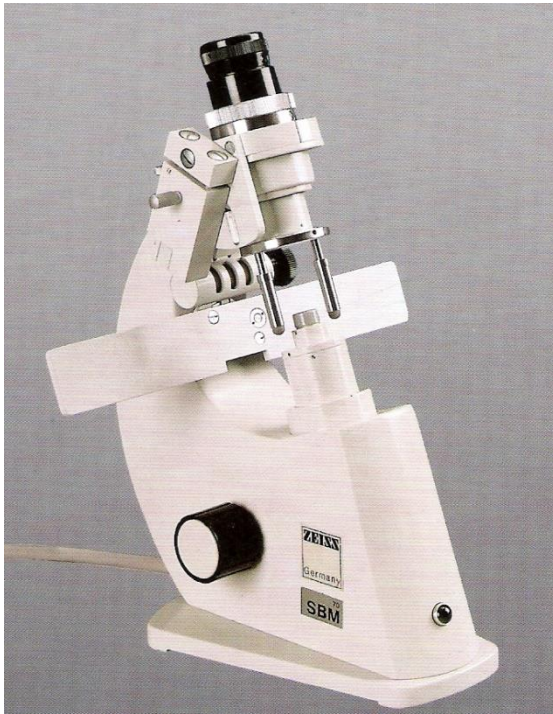
Pavel Beneš

FOKOMETR

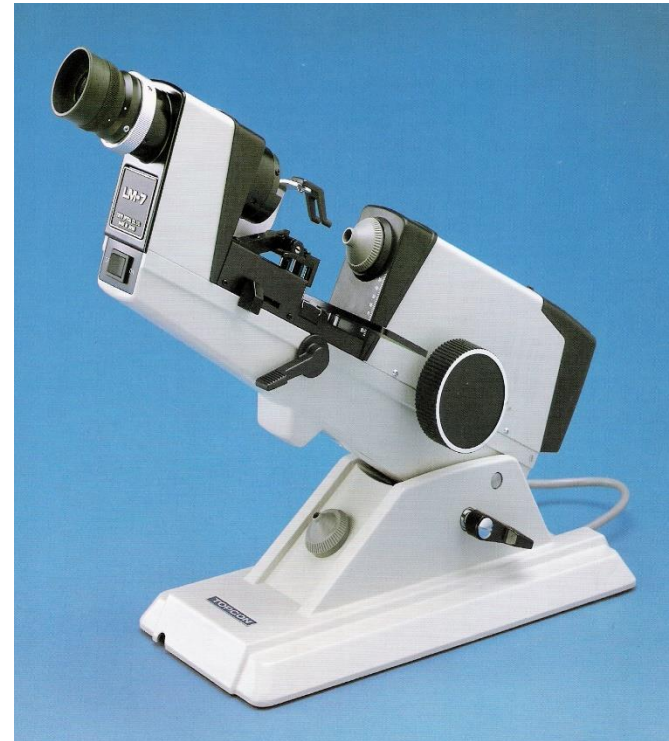
- k měření **vrcholové lámavosti brýlových čoček** – jednoohniskových, víceohniskových (sférických, tórických, prizmatických)
- hodnoty jsou udávány na stupnici přímo v dioptriích
- jedná se o **základní přístroj** provozu oční optiky, optometrie, ortoptiky a oftalmologické ambulance

Manuální (okulárový) fokometr

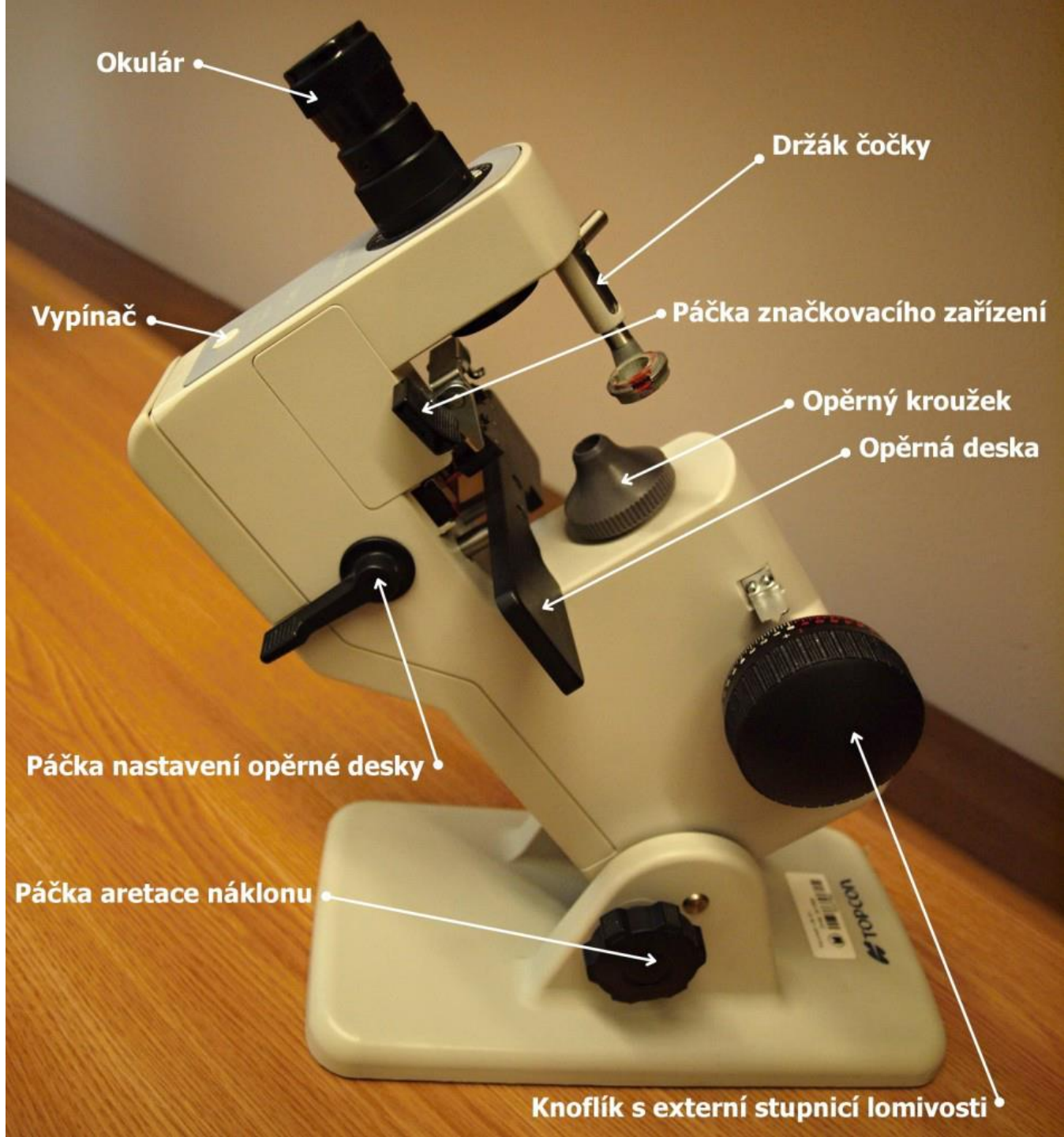
- Nejstarší typ - Zeiss

- Novější typ – např. Topcon

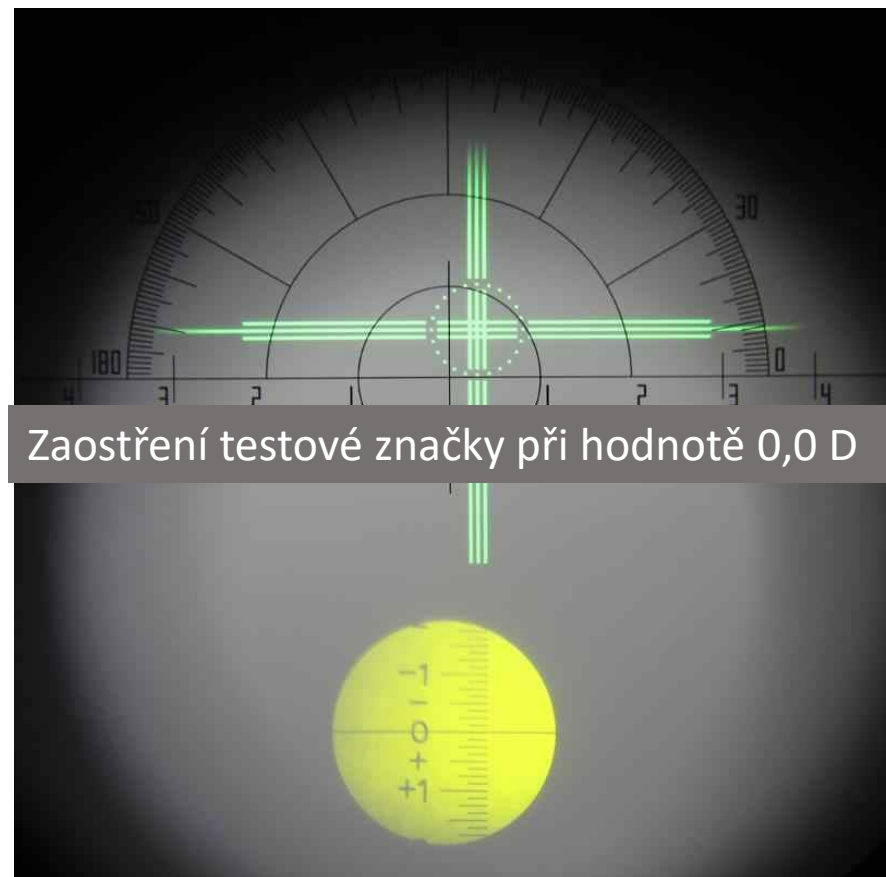
- Jiný typ fokometru

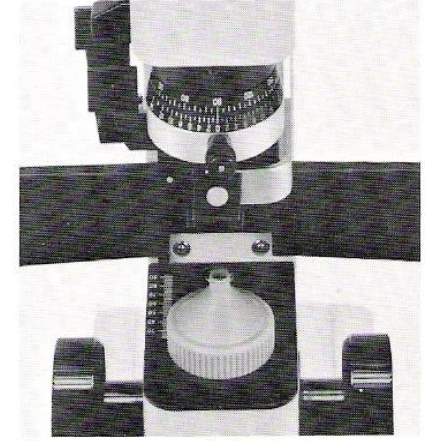
- konstrukčně se jedná o Keplerův dalekohledný systém
- je složený z okuláru (OK), objektivu (OB), kolimátoru (Kol), testové značky (T), světelného zdroje (Z) a značkovacího zařízení, kterým se naznačuje poloha optického středu brýlové čočky – prostřední tečka, případně orientace hlavních řezů torických čoček – prostřední tečka + obě pomocné
- s jeho pomocí připravujeme a vyhodnocujeme před zábrusem korekčních čoček náležitosti dané předpisem vzhledem k parametrům zvolených brýlí a pozici zornic korigovaných očí
- Později kontrolujeme parametry provedeného zábrusu.

- V obrazovém ohnisku objektivu = předmětové ohnisko okuláru – se nachází TABO schéma s úhlovou stupnicí pro měření torických a prizmatických čoček.
- Okulárem je možné zaostřovat a kompenzovat tím tak případnou ametropii (myopie, hypermetropie) měřící osoby.
- Testová značka se často volí složená ze svítících bodů v kruhovém uspořádání, je také ve formě svítícího dvojtého kříže – záleží na výrobci.

Prism Compensator

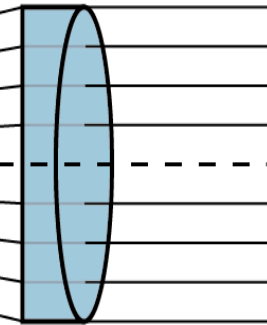
Measurement of Contact Lens

předmětová
ohnisková rovina

testová značka

kolimátor

rovnoběžné paprsky
promítané
do nekonečna

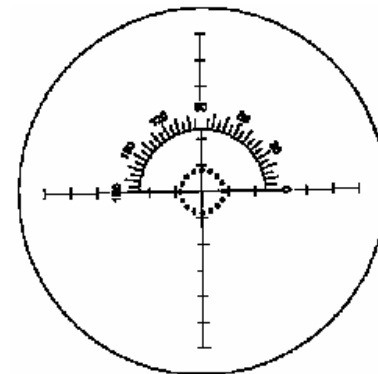

Zaostření fokometru na své oko

- stupnici fokometru nastavíme hodnotu na 0,00 D.
- okulár vytočíme na maximum **doleva** (testová značka bude rozostřená)
- dotáčíme okulár zpět doprava a pozorujeme testovou značku do doby, kdy se testová značka zaostří ve středu černého kříže TABO schématu

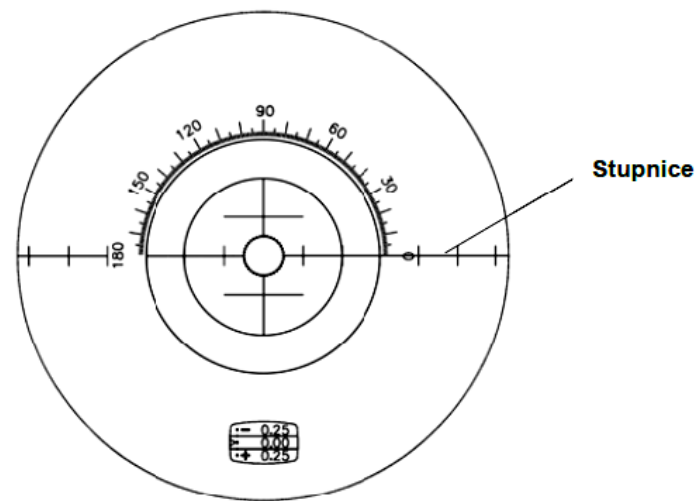
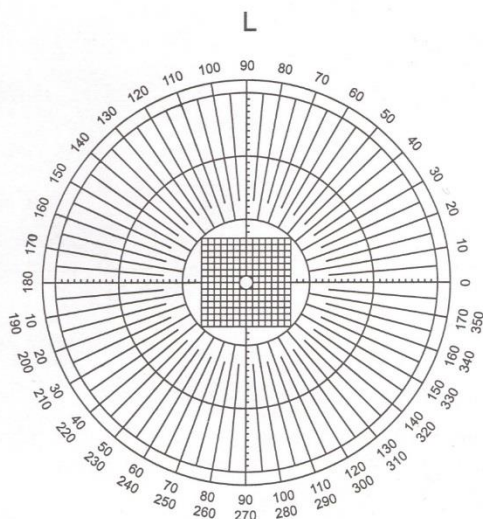
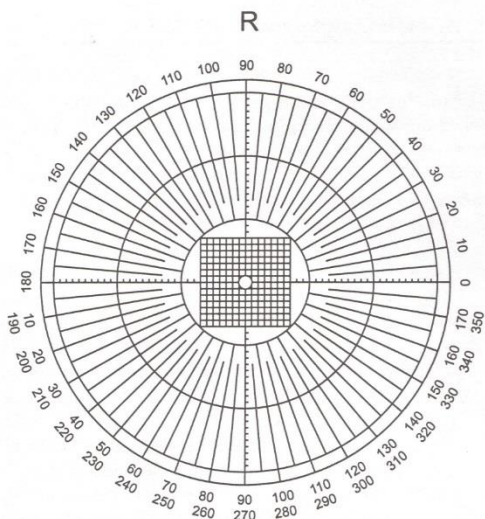
TABO (Technischer Ausschuß für Brillenoptik)

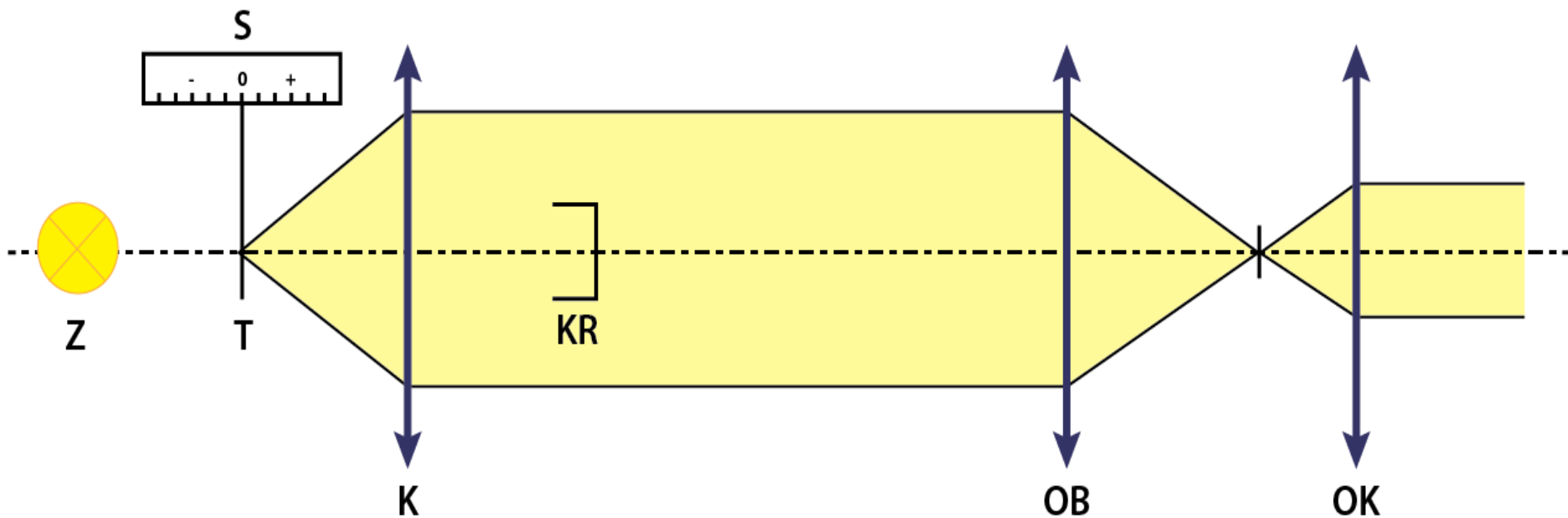
TABO: pro měření úhlů brýlových čoček je stanovena pravolevá orientace – proti směru otáčení hodinových ručiček

TABO schéma je součástí fokometru, dále pomůcka pro zábrus

- osy cylindru 0° - 180°
- směr orientace báze u prizmatických čoček 0° - 360°

Optické schéma fokometru (bez měřené čočky - zjednodušené)

Schéma chodu paprsků v klasickém fokometru

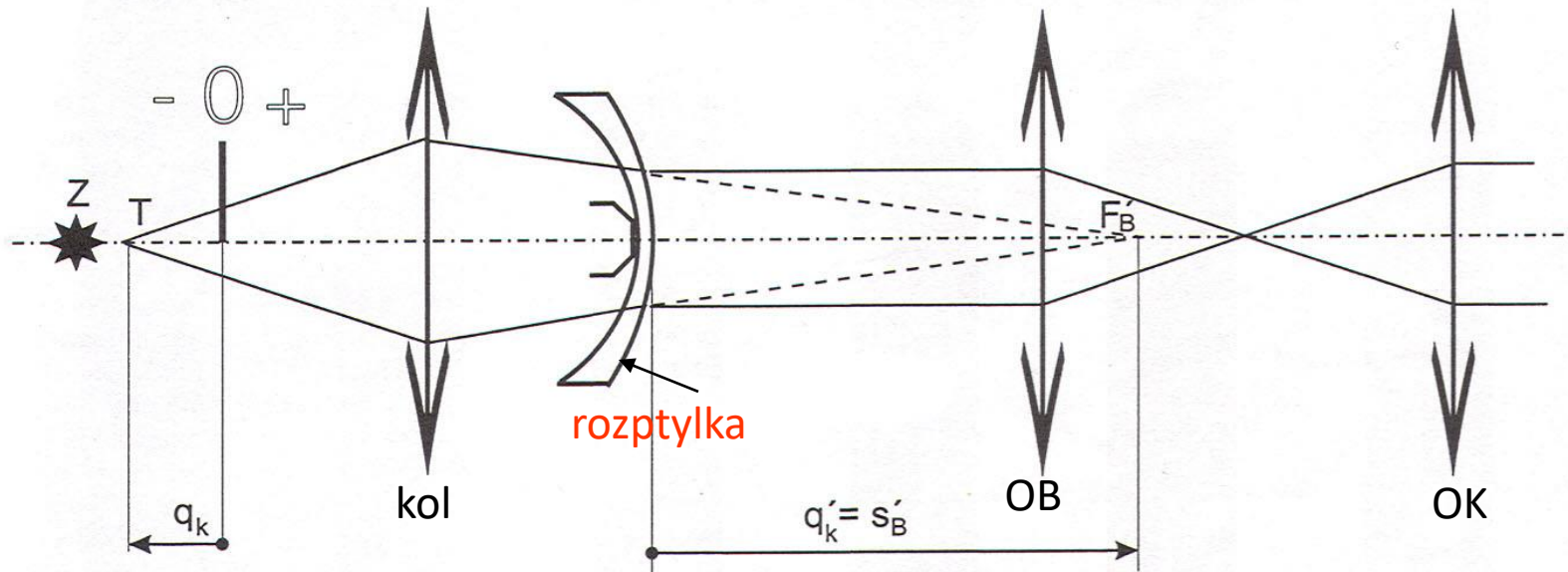
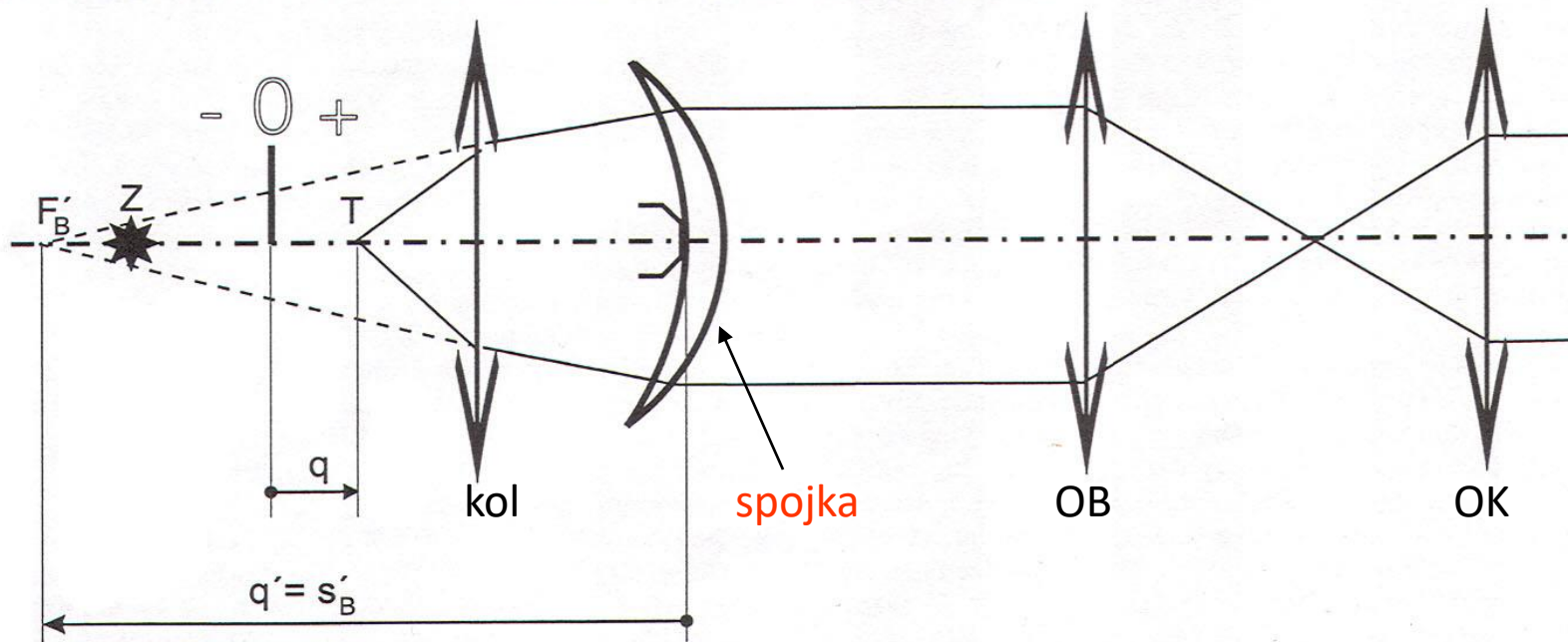

Schéma č. 11

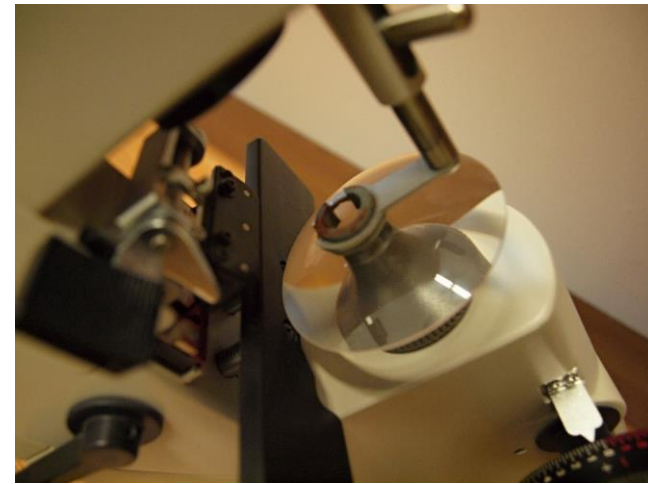

- **Popis schématu :**

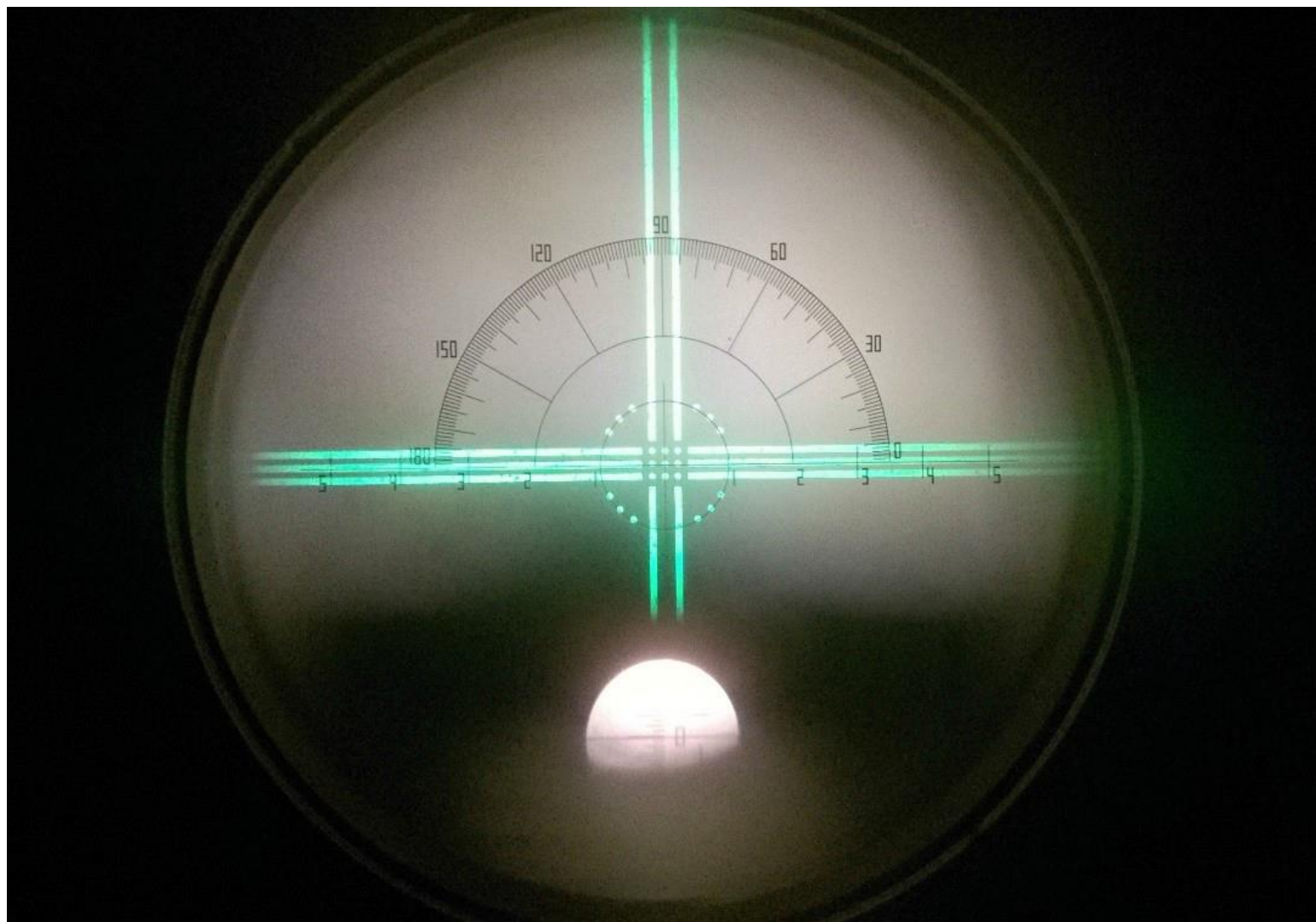
- Z .... světelný zdroj
- T .... testová značka v předmětovém ohnisku kol.
- OP .... opěrka pro korekční čočku - v obraz. ohn. kol.
- Kol .... kolimátor
- OB .... objektiv
- OK .... okulár
- F'B ....obrazové ohnisko měřené čočky
- $q'k = s'B$ ...sečná obrazová ohnisková vzdálenost
- qk ....posun testové značky

Měření sférických čoček

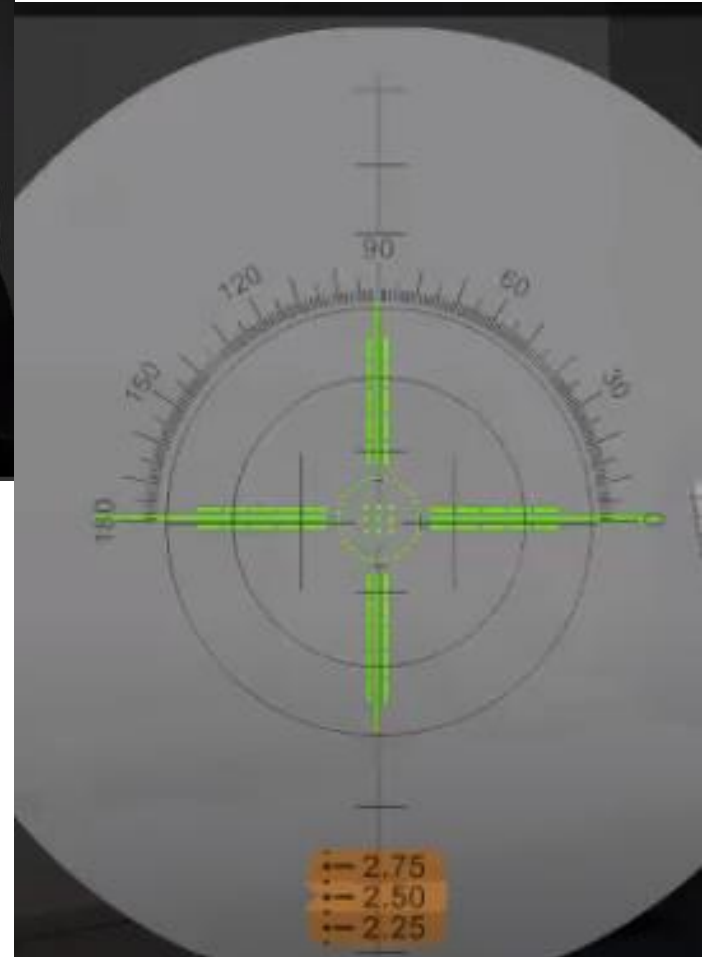
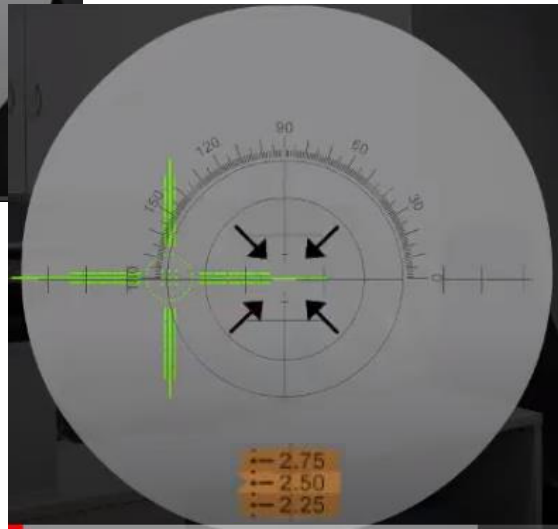
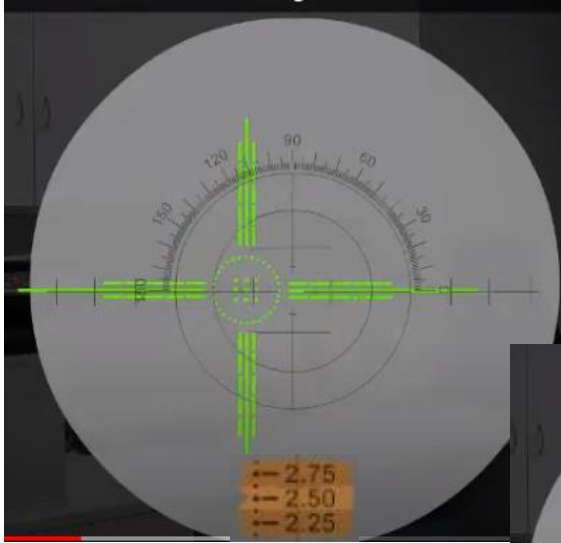
- Brýlové čočky vkládáme konkávní plochou na opěrný kroužek a fixujeme ji pomocnými přitlačnými kolíky.
- Posouváním čočky vyhledáme její optický střed a centrujeme ji přesně do středu kříže TABO schématu.
- Nato doostříme testovou značku pomocí doostřovacího šroubu a na stupnici s hodnotami vrcholové lámavosti odečteme výsledek.

Testová značka ve fokometru

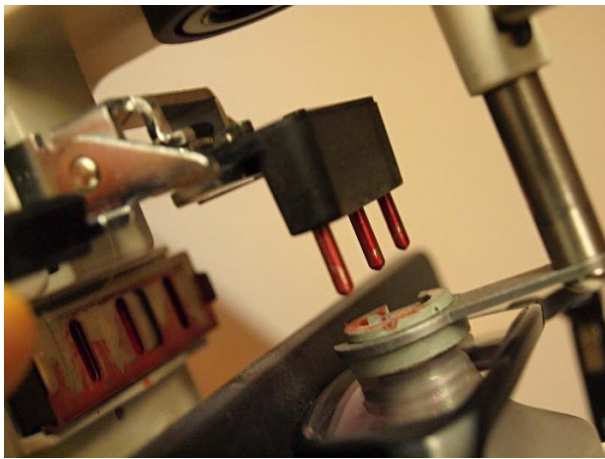

Zaostření testové značky a posunutí na střed kříže TABO schématu

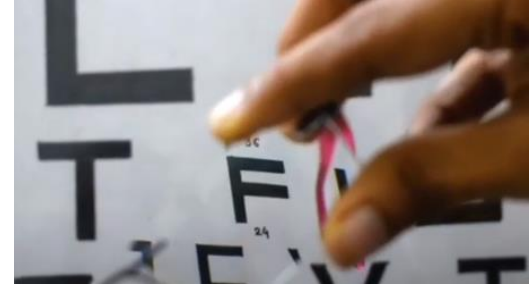

Výsledné zaostření a nacentrování sférické čočky -2,5 D.

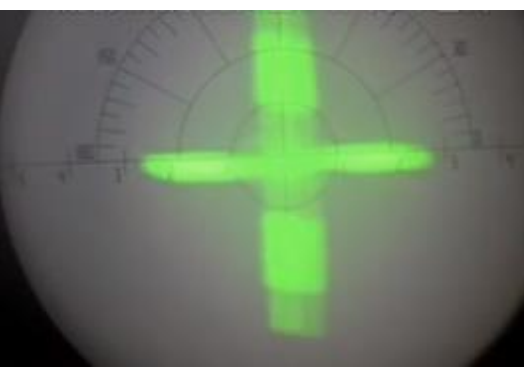
- Značkovacím zařízením (nejčastěji třemi odpérovanými hroty) naznačíme optický střed měřené čočky.
- Střed odpovídá pozici středního hrotu.
- Při zábrusu do brýlí se pak očekává, že tento optický střed brýlového skla zaujme pozici před středem zorničky korigovaného oka.
- Pomocí opěrné lišty můžeme čočku centrovat i ve vertikální poloze.
- Běžné fokometry mívají dioptrický rozsah $-25,0 / +25,0$ D po 0,25 krocích.

Měření torických čoček

- Měření začíná stejně jako u sférických čoček.
- Liší se v tom, že při měření torických čoček určujeme **hodnotu osy cylindru, která je vždy kolmá na jeho účinek !!!**
- Měření začínáme od 0,00 do hodnot + nebo - .
- Zaostríme-li testovou značku na algebricky nižší hodnotě máme hodnotu prvního hlavního řezu.
- Tu považujeme za **sféru**.
- Body testové značky se jeví protaženě orientované v určitém úhlu.

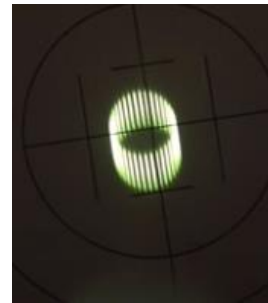
Rozostření testové značky a posunutí čočky na střed kříže
TABO schématu

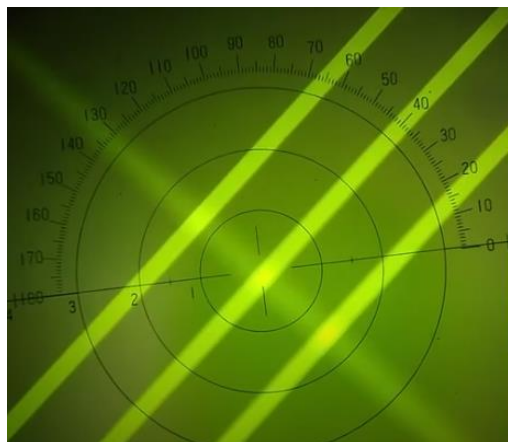
Zaostření testové značky ve směru např. 130° u $+1,0$ D.

1. Hlavní řez

Ostré vertikální rameno kříže + váleček ve středu kříže

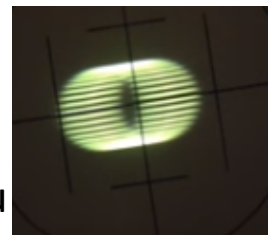
Otáčíme dál stupnicí s dioptriemi dokud nezostříme druhý řez.

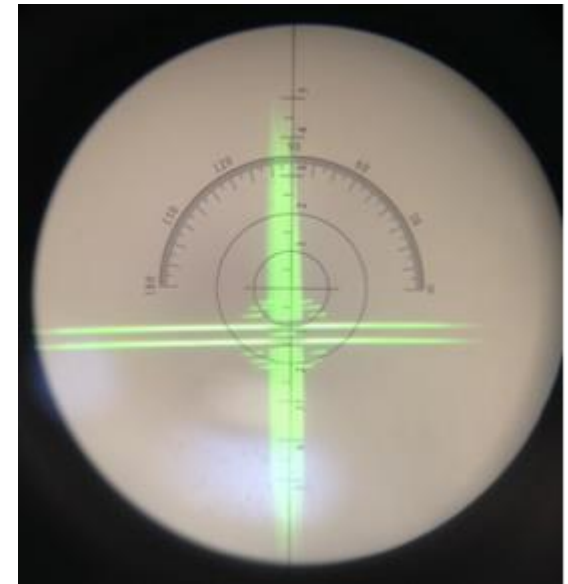
Zaostření testové značky ve směru např. 40° u $+3,0$ D.

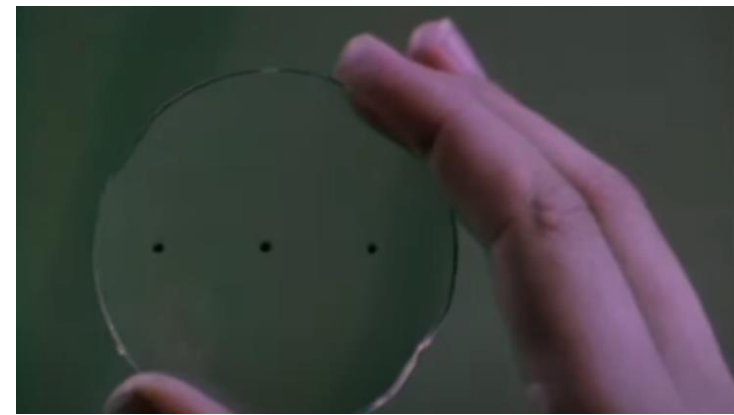
2. Hlavní řez

Otočení čočky do požadované osy cylindru dle předpisu

- Dále hledáme hodnotu druhého hlavního řezu.
- Dosáhneme ho tak, že dál dotáčíme zaostřovacím šroubem dokud se testová značka nyní nezaostří ve směru, který bude kolmý proti původnímu.
- Z rozdílu hodnot obou řezů určíme *astigmatickou diferenci* = **cylindr**.
- Jeho osa je dána orientací testové značky.

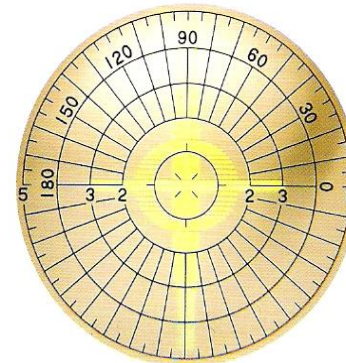
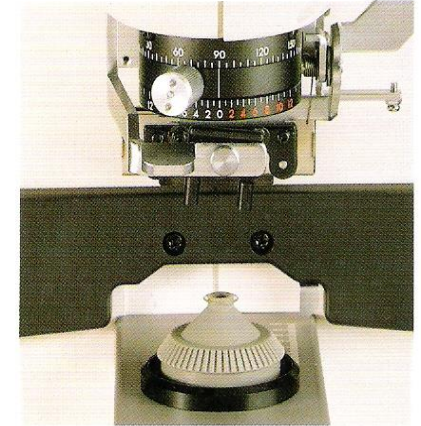
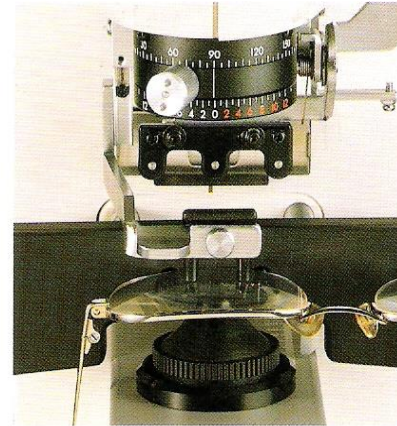

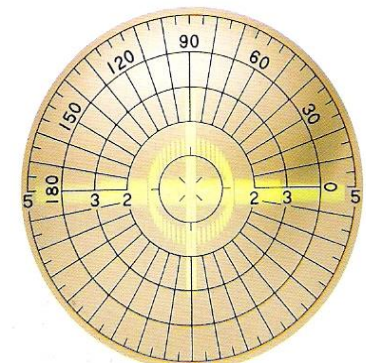
- Máme tedy např.:
  - 1. hlavní řez – cylindr $+1,0$ D v ose 130°
(analogicky o 90°)
  - 2. hlavní řez – cylindr $+3,0$ D v ose 40°
- výsledná čočka je: **sph. $+1,0$ cyl. $+2,0$ ax 40°**
  - algebraicky nižší $+1,0$
  - rozdíl mez oběma řezy $+2,0 = +3,0$
- osa zůstává dle hodnoty matematického součtu obou řezů

- Posledním krokem je natočení osy cylindru brýlové čočky podle údaje na předpise od lékaře nebo optometristy.
- Čočkou musíme **otáčet** tak dlouho až nalezneme osu cylindru – testová značka u 2. řezu je natočená do pozice požadované osy.
- Sklo opět naznačíme, přičemž krajní hroty značkovacího zařízení nám označí orientaci pomocné osy, vůči které je pak v brýlové obrubě osa nastaveného cylindru.
- Při zábrusu (zejména ručním) je lepší orientaci osy občas kontrolovat.
- Osu měříme v rozsahu $0^\circ - 180^\circ$.

Projekční fokometr

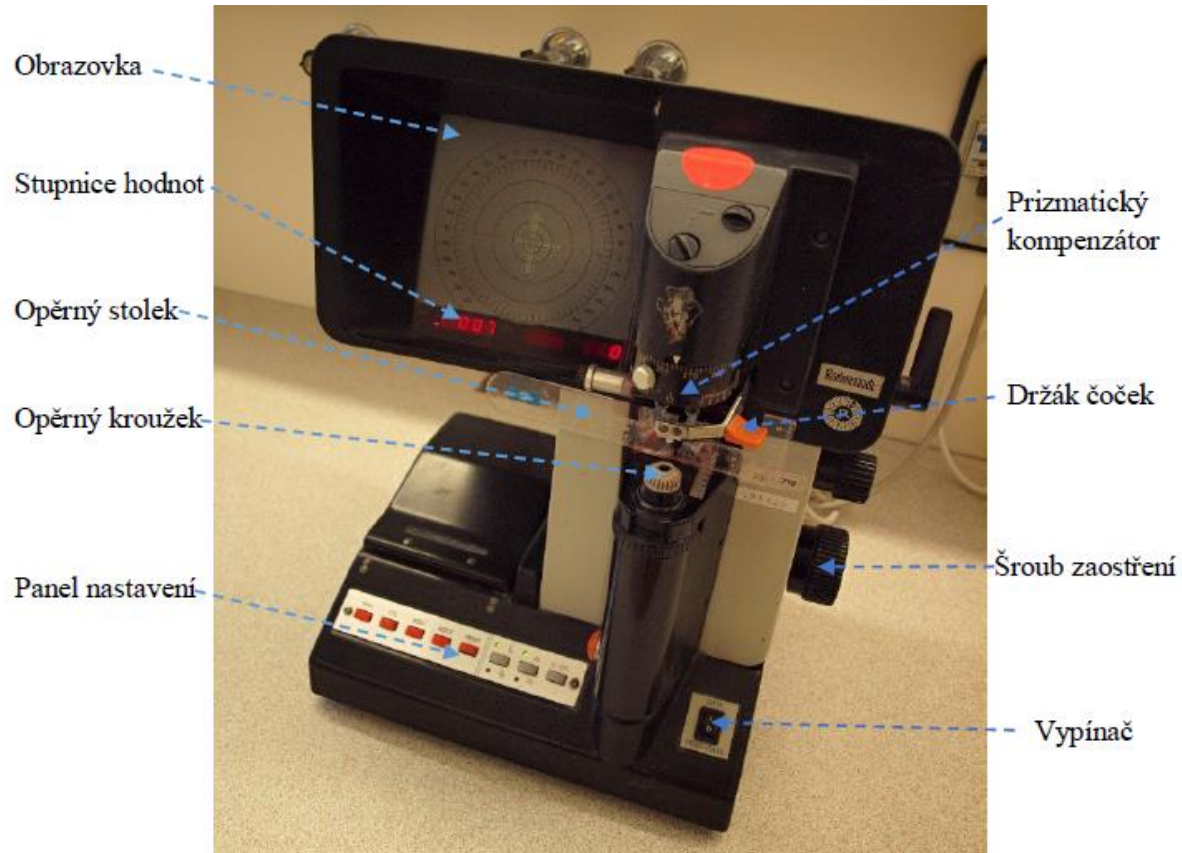
Axis 0°

Axis 90°

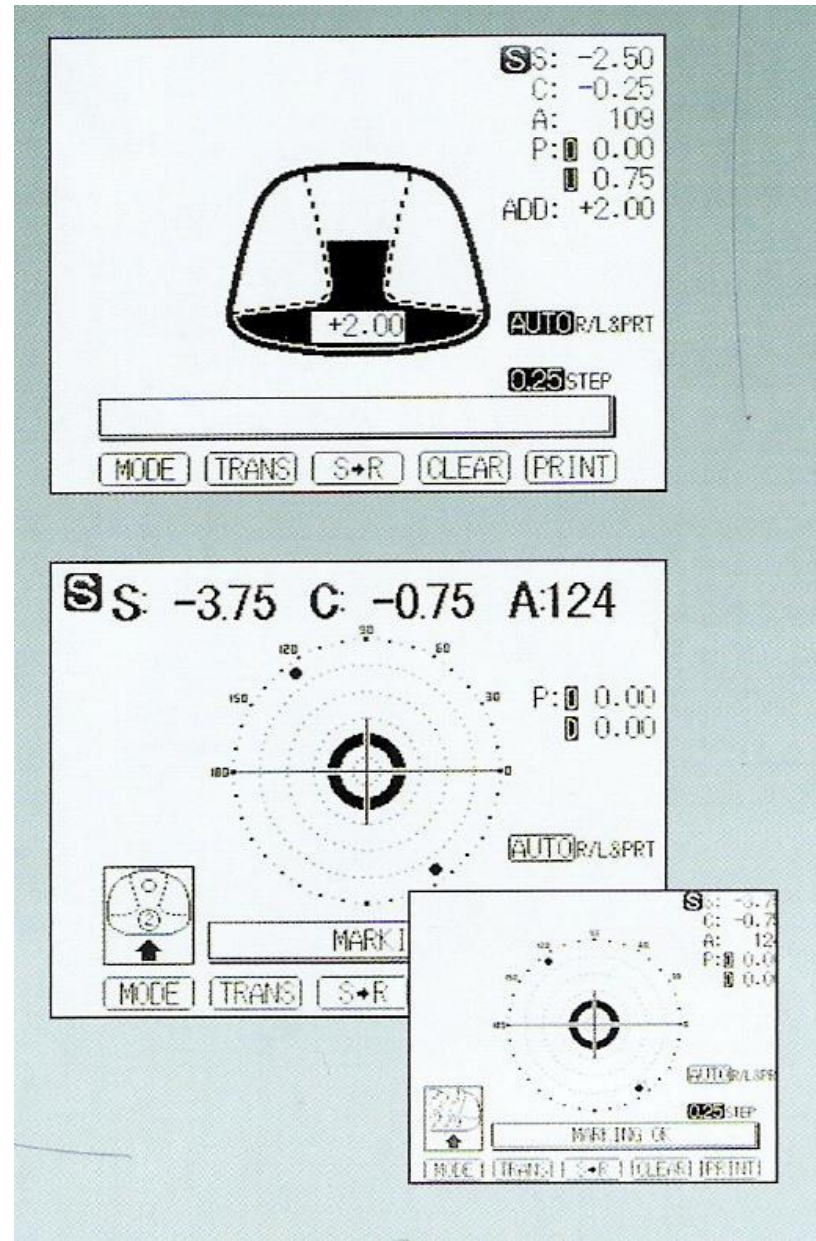
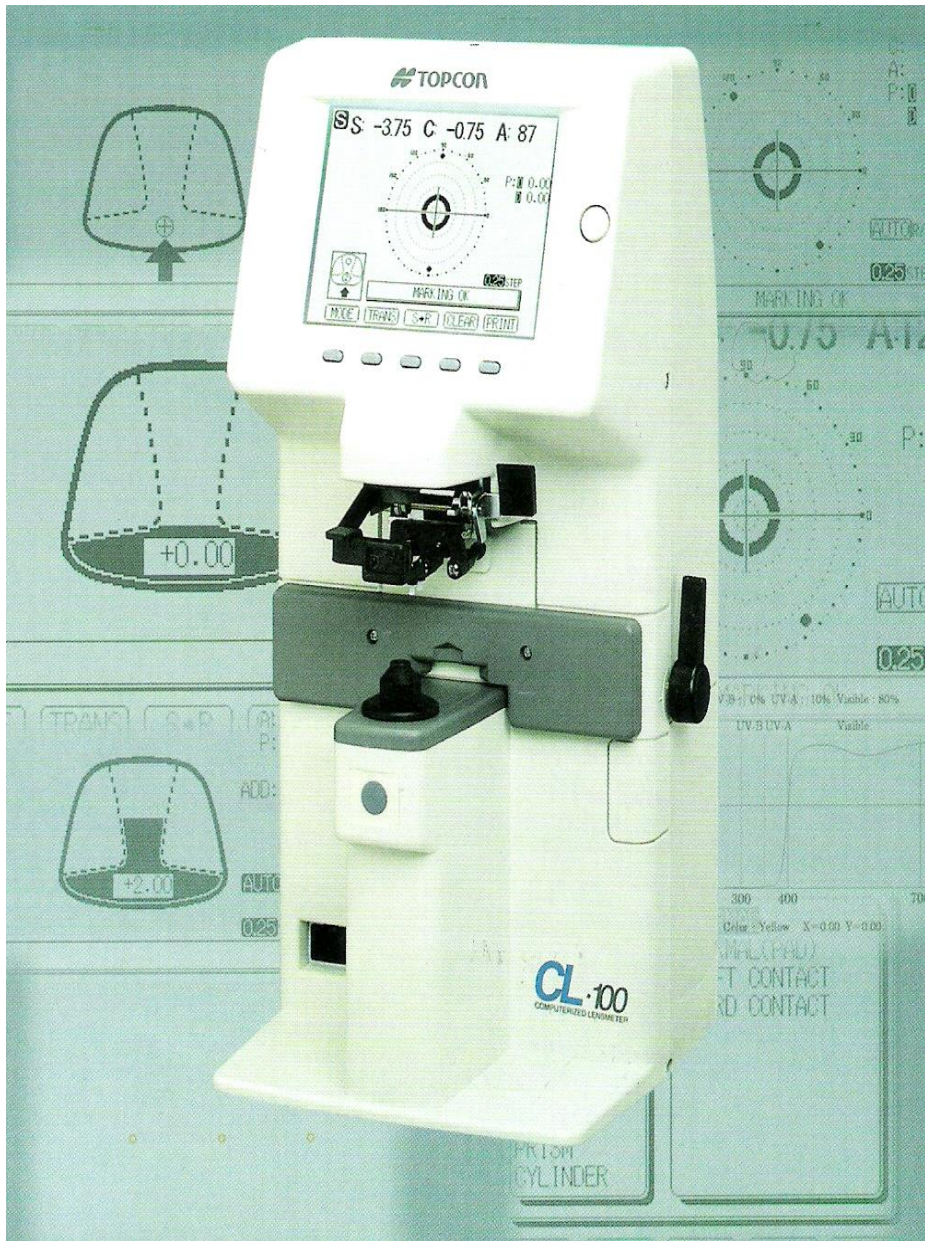
Testová značka – měření tórické čočky

- Výsledné měření se provádí na projekčním stínítku a ne v okuláru, jak je tomu u klasického fokometru.
- Výhodou je velký a kontrastní obraz testové značky, čímž se zvýší i přesnost měření.

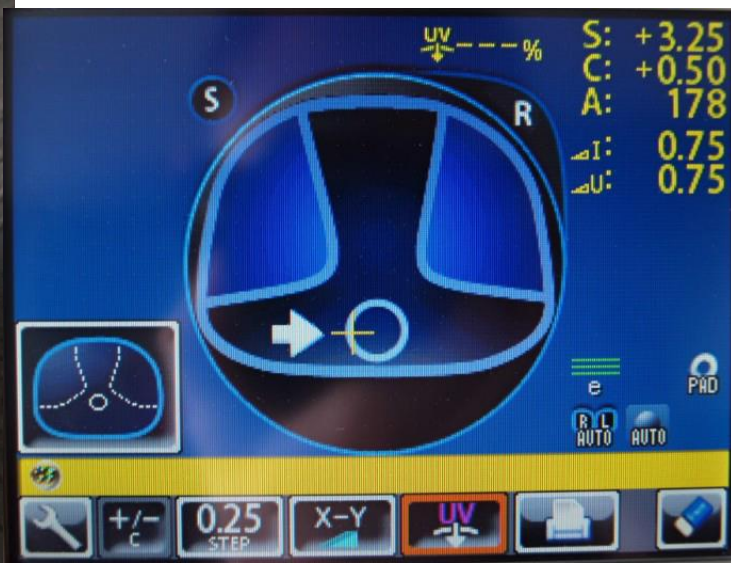

Automatický fokometr

- měření brýlových čoček se provádí automaticky
- možnost nastavení mnoha typů režimů:
  - +/- cylindr, osa cyl. po 1° nebo 5° , prisma v mm
  - decentrace nebo cm/m (pD), výchozí měření
  - jednoohniskových nebo progresivních čoček (včetně bifokálních), tvrdá kontaktní čočka,...
- naměřené hodnoty se zobrazí na digitálním displeji a je možné si je vytisknout na termopapír
- možnost současně změřit i PD v brýlích nebo propustnost UV záření

Další možnosti provedení automatických fokometrů

Výklopný barevný displej →

Značkovací zařízení

Prostor pro vkládanou měřenou
čočku nebo brýle

